

Prawo karne wykonawcze

Semestr letni

Środki zabezpieczające

rok akademicki 2022/2023

Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Niepoczytaność

Niepoczytaność w większości systemów prawnych prowadzi do wyłączenia odpowiedzialności karnej:

- ▶ art. 31§1 - ustawodawca wskazuje wprost: **NIE POPEŁNIA PRZESTĘPSTWA** *kto to, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem*
- ▶ art. 31§2- Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, **SĄD MOŻE ZASTOSOWAĆ NADZWYCZAJNE ZŁAGODZENIE KARY**
- ▶ Art. 31§3 KK - w sytuacji w której sprawca sam wprowadził się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytaności powyższych przepisów nie stosuje się - a zatem sprawca odpowiada normalnie na zasadach ogólnych. Jest to tzw. niepoczytaność zawiniona- która w zasadzie wyłącza wyłączenie winy.

Niepoczytalność - co dalej?

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

- ▶ To czy czyn został popełniony w stanie niepoczytalności określa opinia o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego wydana przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów powołanych przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym (art. 202 § 1 kpk)
- ▶ Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających może skierować **wyłącznie prokurator**
- ▶ Możliwość złożenia takiego wniosku uzależniona jest od kumulatywnego wystąpienia dwóch przesłanek zawartych w art. 324 § 1 kpk:
 - **Popełnienia czynu w stanie niepoczytalności przez podejrzanego**
 - **Zaistnienia podstaw do zastosowania środków zabezpieczających**
- ▶ W razie nieuwzględnienia wniosku (uznania, że nie zachodzą podstawy do zastosowania środków zabezpieczających) sąd przekazuje sprawę do dalszego prowadzenia prokuratorowi, na co przysługuje zażalenie (art. 324 § 2 i 3 kpk)

Niepoczytalność - co dalej?

W trakcie przesłuchania:

- ▶ Już na etapie pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego, **prokurator zadaje pytanie o :**
 - Stan zdrowia (czy był leczony neurologicznie, psychiatrycznie, odwykowo)
 - Uzależnienia (alkohol, narkotyki, inne substancje)
- ▶ **Odpowiedź twierdząca** na którekolwiek z pytań powoduje co do zasady konieczność powołania biegłych lekarzy psychiatrów i wystąpienia do Sądu Rejonowego z wnioskiem o wyznaczenie obrońcy z urzędu.

POSTANOWIENIE

o zasięgnięciu opinii – powołaniu biegłego

Wrocław, dnia 02 sierpnia 2017 roku

[REDAKTOWANE] - prokurator Prokuratury Rejonowej dla Wrocławia Stare Miasto uwzględniając dane zebrane w sprawie o sygn. PR [REDAKTOWANE] prowadzonej przeciwko [REDAKTOWANE] i innym podejrzanemu o popełnienie czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.

na podstawie art. 193 § 1 k.p.k., 194 k.p.k., 198 § 1 k.p.k. i 202 § 1 k.p.k.

postanowił

- I. Zasięgnąć opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów z listy biegłych Sądu Okręgowego we Wrocławiu – [REDAKTOWANE] w celu stwierdzenia po przeprowadzonym jednorazowym badaniu psychiatrycznym:
- 1) czy podejrzany [REDAKTOWANE] cierpi na chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub inne zaburzenia czynności psychicznych?
 - 2) czy podejrzany [REDAKTOWANE] w czasie popełnienia zarzucanych mu czynów miał zachowaną zdolność rozpoznania jego znaczenia i pokierowania swym postępowaniem, a jeśli nie to czy zdolność ta była wyłączona czy też ograniczona oraz z jakiego powodu?
 - 3) jaki jest aktualny stan zdrowia psychicznego podejrzanego [REDAKTOWANE] i czy może brać on udział w prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu?
 - 4) czy stan zdrowia psychicznego podejrzanego [REDAKTOWANE] pozwala mu na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny?
 - 5) czy podejrzany [REDAKTOWANE] jest uzależniony od środków odurzających, substancji psychotropowych lub alkoholu?
 - 6) czy w przypadku stwierdzenia wyłączonej czy też ograniczonej poczytalności podejrzanego zachodzą okoliczności uzasadniające stosowanie wobec niego środków zabezpieczających wskazanych w art. 93 a i 93 b Kodeksu karnego?

- II. udostępnić biegłemu następujące akta w zakresie niezbędnym do wykonania opinii (art. 198 § 1 k.p.k.) – PR 2 Ds 194.2017
- III. Zakreślić termin do wydania opinii – 7 dni od daty przeprowadzonego badania.

W związku z treścią art. 197 § 3 i art. 190 § 1 k.p.k. uprzedza się, że za wydanie niezgodnej z prawdą opinii grozi odpowiedzialność karna z art. 233 § 4 k.k. (kara pozbawienia wolności od roku do lat 10), a jeżeli sprawca działa nieumyślnie, narażając na istotną szkodę interes publiczny- odpowiedzialność karna z art. 233 § 4a k.k. (kara pozbawienia wolności do lat 3).

UZASADNIENIE

Prokuratura Rejonowa dla Wrocławia Stare Miasto nadzoruje postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko [REDAKTOWANO] podejrzanemu o popełnienie czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.

W toku postępowania ustalono, iż zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności podejrzanego z uwagi na deklarowane leczenie psychiatryczne oraz uzależnienie od alkoholu.

Ponieważ wydanie opinii o stanie zdrowia psychiczne podejrzanego wymaga wiadomości specjalnych i ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, postanowiono jak w sentencji.

Prokurator Prokuratury Rejonowej
[REDAKTOWANO]

Pouczenie:

Podejrzanemu i jego obrońcy oraz pokrzywdzonemu i jego pełnomocnikowi przysługuje prawo do wzięcia udziału w przesłuchaniu biegłych oraz zapoznania się z opinią złożoną na piśmie. Podejrzanego pozbawionego wolności nie sprowadza się, jeśli zachodzą przeszkody wymienione w art. 318 kpk.

Na powyższe postanowienie zażalenie nie przysługuje (art. 459 § 2 *in fine* i art. 466 § 1 kpk w zw. z art. 465 § 1 kpk).

Biegłemu i specjaliście nie będącemu funkcjonariuszem organów procesowych przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych wydatków niezbędnych dla wydania opinii (art. 618f § 1 k.p.k.). Wysokość wydatków należy wykazać na podstawie złożonego rachunku (art. 618f § 2 k.p.k.) lub oświadczenia (§ 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych do wydania opinii w postępowaniu karnym),

Biegłemu, tłumaczowi i specjaliście nie będącemu funkcjonariuszem organów procesowych wezwanym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w przypadku nieskorzystania z ich usług przysługuje zwrot utraconego zarobku lub dochodu (art. 618h §1 k.p.k.). Utratę zarobku lub dochodu oraz ich wysokość uprawniony powinien należycie wykazać (art. 618h § 2 k.p.k.),

Biegłemu, tłumaczowi i specjaliście nie będącemu funkcjonariuszem organów procesowych powołanym przez organ procesowy przysługuje zwrot kosztów podróży z miejsca jego zamieszkania do miejsca wykonywania czynności w wysokości rzeczywiście poniesionych racjonalnych i celowych kosztów przejazdu własnym

Środki zabezpieczające

Środki zabezpieczające orzeka się gdy:

- ▶ Sprawca nie odpowiada karnie (z uwagi na niepoczytalność)
- ▶ Gdy sprawca zostaje skazany, ale względy prewencyjne przemawiają za orzeczeniem wobec niego środków zabezpieczających o charakterze terapeutycznym bądź izolujących od społeczeństwa, chroniąc przed ponownym popełnianiem przestępstw

Orzeczenie środków zabezpieczających następuje w wyroku skazującym albo przed ukończeniem wykonania kary pozbawienia wolności

Środki zabezpieczające

Cele wykonywania:

- ▶ Cele wykonywania środków zabezpieczających art. 202 k.k.w.
- ▶ Jest to poprawa stanu zdrowia i zachowania sprawcy w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem
- ▶ Dla realizacji wskazanego wyżej celu sprawcę obejmuje się odpowiednim postępowaniem:
 1. Lecznicznym
 2. Psychoterapeutycznym
 3. Rehabilitacyjnym
 4. Resocjalizacyjnym

Zasady

- ▶ Czasu stosowania środków zabezpieczających nie określa się z góry- dotyczy to również pobytu w zakładzie psychiatrycznym
- ▶ Sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy jego dalsze stosowanie nie jest konieczne - zależy od oceny stanu zdrowia sprawcy (czy zachodzi nadal wysokie prawdopodobieństwo, że sprawca ponownie popełni czyn zabroniony)
- ▶ Sąd nie rzadziej niż co 6 miesięcy orzeka w przedmiocie dalszego stosowania danego środka

Zasady

- ▶ W razie uzyskania opinii, że dalszy pobyt nie jest konieczny, sąd bezzwłocznie orzeka o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego
- ▶ W przypadku zwolnienia z zakładu psychiatrycznego sąd może orzec środki wolnościowe lub terapeutyczne
- ▶ Jeśli orzeczono inny środek zabezpieczający (wolnościowy lub terapeutyczny), sąd orzeka o dalszym jego stosowaniu, nie rzadziej niż co 12 miesięcy
- ▶ Środki zabezpieczające orzeka sąd- w wyroku skazującym lub przed ukończeniem wykonywania kary pozbawienia wolności.
- ▶ Orzeczenie o umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym- tylko w wyroku

Środki zabezpieczające

W Kodeksie Karnym można wyróżnić kilka rodzajów środków zabezpieczających:

Katalog środków zabezpieczających art. 93a § 1 k. k. :

- ▶ Elektroniczna kontrola miejsca pobytu
- ▶ Terapia
- ▶ Terapia uzależnień
- ▶ Pobyt w zakładzie psychiatrycznym

Środki zabezpieczające

Rodzaje środków zabezpieczających:

- ▶ środki wolnościowe
- ▶ środki o charakterze terapeutycznym
- ▶ środki leczniczo- izolacyjne

Grupa sprawców czynów zabronionych

5 kategorii podmiotów co do których środki te są orzekane

► Zgodnie z art. 93 c KK można orzec środki zabezpieczające wobec sprawcy:

1. Co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1;
2. W razie skazania za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2;
3. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 148, 156, 197, 198, art. 199 § 2 lub art. 200 § 1, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnej;
4. W razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia za przestępstwa określone w rozdziale XIX, XXIII, XXV lub XXVI, popełnione w związku z zaburzeniem osobowości o takim charakterze lub nasileniu, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy;
5. W razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z uzależnieniem od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka;

- Aktualna regulacja zawiera rozszerzenie kategorii sprawców na sprawców wykazujących zaburzenia osobowości
- **ZABURZENIA** muszą być poważne

Środki wolnościowe

*Środki zabezpieczające wolnościowe: **elektroniczna kontrola miejsca pobytu a także środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3***

- Sprawca, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, ma obowiązek poddania się nieprzerwanej kontroli miejsca swojego pobytu sprawowanej za pomocą urządzeń technicznych, w tym noszonego nadajnika (art. 93e KK)
- Inną grupą środków zabezpieczających o charakterze wolnościowym są środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3, orzekane wówczas tytułem środka zabezpieczającego m.in.:
 - ▶ nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,
 - ▶ zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
 - ▶ zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób

Środki o charakterze terapeutycznym

*Środki zabezpieczające o charakterze terapeutycznym: **terapia lub terapia uzależnień** (art. 93f § 2 KK)*

- ▶ Obowiązek stawieństwa we wskazanej przez sąd placówce w terminach wyznaczonych przez sąd
- ▶ W przypadku terapii uzależnień sprawca ma obowiązek poddania się leczeniu uzależnienia od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka, we wskazanej przez sąd placówce leczenia odwykowego

Terapia uzależnień

Terapia uzależnień jest uzasadniona istnieniem silnych związków między używaniem substancji psychoaktywnych – szczególnie alkoholu – a przestępczością.

- ➡ Spożywanie alkoholu powoduje rozluźnienie hamulców społecznych, a także podwyższenie poziomu agresji
- ➡ Uzależnienie jest przewlekłym zaburzeniem behawioralnym
- ➡ Wysokie prawdopodobieństwo sięgania po substancje odurzające występuje bowiem u jednostek z osobowością antyspołeczną
- ➡ Problemy z nadużywaniem lub uzależnieniem od substancji psychoaktywnych wpływają negatywnie na proces adaptacji więźnia do warunków zakładu karnego.
- ➡ Przymusowa abstynencja skutkuje różnego rodzaju trudnościami w funkcjonowaniu skazanych – przede wszystkim problemami emocjonalnymi, stanami napięcia i drażliwości, konfliktowością i brakiem krytycyzmu

Terapia uzależnień

Spożywanie alkoholu powoduje u jednostki przejście od sterowania racjonalnego do emocjonalnego, tak więc powoduje obniżenie jakości oceniania sytuacji, w jakiej się ta jednostka znalazła. Osoba taka słabiej kontroluje swoje postępowanie, co jest szczególnie ważne w sytuacjach, gdy ofiara zachowuje się prowokująco

- ➡ B. Hołyst podkreśla, że alkoholizm może występować u osób, które już wcześniej popełniały przestępstwa, bądź też może stać się jednym z głównych czynników demoralizacji jednostki.
- ➡ Analizując kryminogenną rolę alkoholu, należy wskazać, że najwięcej przestępstw jest popełnianych przez osoby uzależnione od tej substancji lub pozostające w niebezpiecznym stanie alkoholowym.
- ➡ Niebezpieczny stan alkoholowy może przybrać trzy formy: jako pograniczne zachowań przestępczych, jako cecha konstruktywna przestępstwa, lub jako okoliczność świadcząca o osobowości sprawcy.

Terapia uzależnień

Skłonność do uzależnień to istotna bariera, która niweczy wszelkie wysiłki resocjalizacyjne w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności i stanowi istotny czynnik recydywy.

- ➡ Nadużywanie alkoholu i zażywanie środków odurzających zaburza psychospołeczne funkcjonowanie człowieka, powoduje szereg problemów w życiu osobistym jednostki, sprzyja powstawaniu konfliktów w rodzinie, środowisku koleżeńskim czy w życiu zawodowym.
- ➡ Badania kryminologiczne dowodzą, że wiele przestępstw popełnianych jest w stanie nietrzeźwości sprawcy – przykładowo: częściej niż co drugie zabójstwo, średnio co trzecie pobicie bądź rozbój oraz ok 3/4 wypadków znęcania się nad osobą najbliższą. Osoby nadmiernie pijące są bardziej podatne na popełnianie przestępstw niż osoby pijące umiarkowanie lub wcale.
- ➡ Alkohol odgrywa istotną rolę również w przypadku wypadków drogowych.

W 2019 roku wszyscy nietrzeźwi uczestnicy ruchu drogowego spowodowali łącznie 5748 wypadków. Najwięcej wypadków było spowodowanych z winy pijanego kierującego - 4005, w wypadkach tych zginęło 490 osób, a 5 609 zostało rannych

Terapia uzależnień

Środki zabezpieczające o charakterze terapeutycznym: terapia lub terapia uzależnień (art. 93f § 2 KK)

- ➔ W placówkach leczniczych prowadzi się listy oczekujących, na zasadach określonych w art c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz doprecyzowanych przez przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 września 2005 r. w sprawie kryteriów medycznych, jakimi powinni kierować się świadczeniodawcy, umieszczając świadczeniobiorców na listach oczekujących na udzielenie świadczenia opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 200, poz. 1661).
- ➔ Listy te - jak wskazuje nazwa rozporządzenia - tworzone są na podstawie kryteriów medycznych. Jeżeli pacjent nie znajduje się w stanie nagłym lub nie jest uprawniony do uzyskania świadczeń poza kolejnością, zostaje wpisany na listę oczekujących jako przypadek pilny lub stabilny.
- ➔ Ponieważ w stosunku do pacjentów, wobec których orzeciono terapię, ustawodawca nie przewidział udzielania świadczeń poza kolejnością, teoretycznie mogą zostać wpisani na listę oczekujących zgodnie z kategorią nadaną im na podstawie kryteriów zdrowotnych.

Terapia farmakologiczna

*Terapia farmakologiczna, o której mowa w art. 93f kk, potocznie jest nazywana **kastracją chemiczną**.*

- ▶ Pojęcie to jest pewnym określeniem umownym. Nie oznacza ono bowiem nieodwracalnego pozbawienia człowieka narządów płciowych i zdolności płodzenia.
 - ➡ Polega natomiast na zredukowaniu za pomocą środków farmakologicznych produkcji testosteronu w jądrach i nadnerczach, a w konsekwencji obniżeniu poziomu tego hormonu we krwi i osłabieniu popędu płciowego.
- ▶ Istotne jest to, że terapia obniżająca popęd nie jest obojętna dla zdrowia. Na jej skutek dochodzi do zmian somatycznych i psychicznych w organizmie, takich jak obniżenie napędu psychoruchowego, poczucie małej wartości własnej, chwiejność emocjonalna, płaczliwość, otyłość brzuszna, depresja, zwiększona męczliwość, zmiany w układzie kostnym oraz mięśniowym i wiele innych.
- ▶ Zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny kastracja przymusowa ingeruje w podstawowe prawa człowieka, takie jak prawo do prywatności (art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, dalej również jako „EKPC”) oraz prawo do wolności od tortur i niehumanitarnego traktowania (art. 3 EKPC). Godzi również w gwarantowaną przez art. 30 Konstytucji RP godność człowieka. Często podnosi się przy tym argument, że terapia ta jest nieskuteczna dla zapobiegania powrotowi sprawcy do przestępstwa. Nie zmienia bowiem jego preferencji seksualnych, a jedynie czasowo (w okresie terapii farmakologicznej) hamuje popęd płciowy.

Psychoterapia/Psychoedukacja/ Psychokorekcja

- ▶ Inną formą terapii jest **psychoterapia lub psychoedukacja**, której celem jest poprawa funkcjonowania sprawcy w społeczeństwie
- ▶ Istotnym czynnikiem psychokorekcyjnym jest wspólnota doświadczeń osób uczestniczących w zajęciach terapeutycznych. Dzielenie się swoimi problemami z innymi skazanymi sprzyja poczuciu ulgi oraz tworzeniu zaufania i otwartości na drugiego człowieka.

Jeszcze na etapie wykonywania kary pozbawienia wolności psycholog więzienny spełnia ważną funkcję resocjalizacyjną wobec więźnia w wyniku realizacji trzech najważniejszych zadań:

1. opieki psychologicznej,
2. współorganizowania i realizowania zabiegów resocjalizacyjnych,
3. kształtowania środowiska więziennego.

Opieka psychologiczna - zadania związane z opieką psychologiczną wobec więźniów polegają zatem przede wszystkim na poradnictwie i pomocy w indywidualnych problemach.

Psychoterapia/Psychoedukacja/ Psychokorekcja

Szczególne znaczenie stosowania psychologicznych programów o charakterze zespołowym – psychoterapii grupowej:

Terapia zespołowa służy rozwojowi społecznych umiejętności, ponieważ uczestnicy mogą nauczyć się kompetencji interpersonalnych na podstawie obserwacji zachowań innych skazanych. Psychoterapia grupowa zajmuje się również problemami emocjonalnymi.

- ▶ Skazany uzyskuje większą świadomość własnych reakcji emocjonalnych i uczy się wyrażać silne uczucia w taki sposób, aby nie zagrażać innym.

Równie ważnym elementem w ramach psychoterapii grupowej jest: analiza czynników egzystencjalnych związanych z rozpoznawaniem najważniejszych prawd życiowych – wartości życia, nieuchronności cierpienia i śmierci, istnienia innych ludzi, stawiania czoła problemom związanym z życiem i śmiercią, odpowiedzialności za własne postępowanie i życie.

- ▶ Dzięki takim zajęciom osadzony ma większą szansę, aby odnaleźć swoje miejsce w życiu, zarówno w warunkach więziennych, jak i na wolności

Środki o charakterze izolacyjnym

Środki zabezpieczające o charakterze izolacyjnym: **pobyt w zakładzie psychiatrycznym**

- ▶ Sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art.93b § 5 KK)
- ▶ Kodeks karny przewiduje następujące podstawy orzeczenia obligatoryjnego umieszczenia sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym:
 1. Jeżeli sprawca popełnił czyn zabroniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 KK i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym (art. 93 g § 1 KK)
 2. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2 KK na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym
 3. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo określone w art. 148, art. 156, art. 197, art. 198, art. 199 §2 lub art. 200 §1 popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnej, na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych (art.93g § KK)

Zakład psychiatryczny

***Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW-** to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej*

Zakłady psychiatryczne mogą być organizowane jako zakłady:

Maksymalnego zabezpieczenia- gdzie kierowani są sprawcy, których powtarzające się zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

- ▶ Nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia, sprawcy stwarzającego znaczne zagrożenie poza zakładem.

Wzmocnionego zabezpieczenia- gdzie umieszcza się sprawców określonych w 93c pkt 3, w razie skazania za zabójstwo, ciężki uszczerbek na zdrowiu, zgwałcenie, wykorzystanie seksualne bezradności, niepoczytalności, seksualne nadużycie stosunku zależności, obcowanie płciowe z małoletnim, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych;

- ▶ Kieruje się sprawców, których zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia ! Nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia, sprawcy stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Podstawowego zabezpieczenia- gdzie kierowani są sprawcy, którzy nie kwalifikują się do pozostałych rodzajów zakładów psychiatrycznych

Zakłady psychiatryczne podstawowego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Zapewniają stały nadzór nad sprawcami przebywającymi w zakładzie
- ▶ Posiadają drzwi i okna wyposażone w urządzenia uniemożliwiające sprawcom samowolne opuszczenie zakładu
- ▶ Kieruje się sprawcą, który nie kwalifikuje się do zakładów dysponujących warunkami wzmocnionego lub maksymalnego zabezpieczenia
- ▶ Pacjenci mają większą swobodę niż w zakładach wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, mogą wychodzić na spacer pod nadzorem opiekuna i nie są monitorowani 24 godziny na dobę
- ▶ Pacjent, który początkowo trafił na oddział o wzmocnionym zabezpieczeniu, może zostać przeniesiony na oddział podstawowy np. za dobre zachowanie i stosowanie się do zaleceń.

Zakłady psychiatryczne wzmocnionego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Wyposażone są w:
 - system telewizji wewnętrznej umożliwiający obserwację drzwi wejściowych, okien zewnętrznych, sal ogólnych, izolatek oraz korytarzy,
 - elektroniczny system sygnalizujący niekontrolowane otwarcie drzwi i okien
- ▶ mają możliwość wydzielenia od 10-łóżkowych do 20-łóżkowych pododdziałów
- ▶ mają bezpośredni dostęp do ogrodzonego terenu rekreacyjnego
- ▶ zapewniają stałą obecność personelu, w tym personelu ochrony, na terenie zakładu
 - od 700 do 2200 w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu
 - od 2200 do 700 w liczbie nie mniejszej niż 1/6 pojemności zakładu
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami podstawowego zabezpieczenia

Zakłady psychiatryczne maksymalnego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Dysponują systemem osobistych elektronicznych urządzeń alarmowych sygnalizujących zagrożenie, w które jest wyposażony personel
- ▶ Otoczone są oświetlonym, nadzorowanym za pośrednictwem telewizji wewnętrznej, gładkim murem o wysokości co najmniej 5,5 metra lub dysponują innymi zabezpieczeniami o porównywalnej skuteczności, uniemożliwiającymi samowolne oddalenie się sprawcy
- ▶ Zatrudniają personel w liczbie co najmniej dwu i półkrotnie większej niż pojemność zakładu (w tym również personel sprawujący ochronę nad sprawcami czynów zabronionych w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu)
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami wzmocnionego zabezpieczenia

Zakłady psychiatryczne maksymalnego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Dysponują systemem osobistych elektronicznych urządzeń alarmowych sygnalizujących zagrożenie, w które jest wyposażony personel
- ▶ Otoczone są oświetlonym, nadzorowanym za pośrednictwem telewizji wewnętrznej, gładkim murem o wysokości co najmniej 5,5 metra lub dysponują innymi zabezpieczeniami o porównywalnej skuteczności, uniemożliwiającymi samowolne oddalenie się sprawcy
- ▶ Zatrudniają personel w liczbie co najmniej dwu i półkrotnie większej niż pojemność zakładu (w tym również personel sprawujący ochronę nad sprawcami czynów zabronionych w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu)
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami wzmocnionego zabezpieczenia

Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób

Potocznie nazywana *Ustawą o Bestiach*

(kazus M. Trynkiewicza)

Ustawa reguluje:

- ▶ postępowanie wobec osób, które spełniają łącznie następujące przesłanki (wówczas uznane za „osoby stwarzające zagrożenie”):
 1. odbywają prawomocnie orzeczoną karę pozbawienia wolności lub karę 25 lat pozbawienia wolności, wykonywaną w systemie terapeutycznym,
 2. w trakcie postępowania wykonawczego występowały u nich zaburzenia psychiczne w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnych,
 3. stwierdzone u nich zaburzenia psychiczne mają taki charakter lub takie nasilenie, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat

Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób

Potocznie nazywana **Ustawą o Bestiach**

- ▶ Wobec osoby stwarzającej zagrożenie stosuje się nadzór prewencyjny albo umieszczenie w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym.
- ▶ Ustawa ma zastosowanie do osób skazanych za czyn popełniony przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396). Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 listopada 2016 r., K 6/14, OTK-A 2016/98

Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób

Potocznie nazywana **Ustawą o Bestiach**

- ▶ Sąd dokonując oceny, czy jest konieczne zastosowanie wobec osoby stwarzającej zagrożenie nadzoru prewencyjnego albo umieszczenie jej w Ośrodku, bierze pod uwagę całokształt okoliczności ustalonych w sprawie, a w szczególności uzyskane opinie biegłych, a także wyniki prowadzonego dotychczas postępowania terapeutycznego oraz możliwość efektywnego poddania się przez tę osobę postępowaniu terapeutycznemu na wolności.
- ▶ Sąd orzeka o zastosowaniu wobec osoby stwarzającej zagrożenie nadzoru prewencyjnego, jeżeli charakter stwierdzonych zaburzeń psychicznych lub ich nasilenie wskazują, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez tę osobę czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat.
- ▶ Sąd orzeka o umieszczeniu w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie, jeżeli charakter stwierdzonych zaburzeń psychicznych lub ich nasilenie wskazują, że jest to niezbędne ze względu na bardzo wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat.
- ▶ Nadzór prewencyjny i umieszczenie w Ośrodku orzeka się bez określenia terminu. (art. 14 ustawy)

Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób

Potocznie nazywana **Ustawą o Bestiach**

- ▶ Osoba stwarzająca zagrożenie umieszczona w Ośrodku zostaje objęta odpowiednim postępowaniem terapeutycznym, którego celem jest poprawa stanu jej zdrowia i zachowania w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. Kierownik Ośrodka sporządza indywidualny plan terapii dla każdej osoby stwarzającej zagrożenie umieszczonej w Ośrodku. (art. 25 ustawy)
- ▶ Osoba stwarzająca zagrożenie umieszczona w Ośrodku może w każdym czasie złożyć do sądu wniosek o ustalenie przez sąd potrzeby jej dalszego pobytu w Ośrodku. Na postanowienie oddalające wniosek przysługuje zażalenie, jeżeli od wydania orzeczenia w przedmiocie poprzedniego wniosku upłynęło co najmniej 6 miesięcy. (art. 32 ust. 1 ustawy)
- ▶ Nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy sąd, na podstawie opinii lekarza psychiatry oraz wyników postępowania terapeutycznego, ustala, czy jest niezbędny dalszy pobyt w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie.